

Els nous atacs contra l'Iraq obren esquerdes en la coalició

ONU: ¿ús o abús?

Els últims dies de la presidència de George Bush els Estats Units, França i la Gran Bretanya van tornar a bombardejar l'Iraq. Aquesta vegada l'entusiasme no ha estat precisament unànime.

La Lliga Àrab ha considerat desproporcionat l'atac aliat contra l'Iraq. Rússia, que ja no viu la lluna de mel Gorbtxov-Bush, va demanar una reunió urgent del Consell de Seguretat, bo i afirmant que considerava fora de lloc l'atac. Fins i tot dirigents occidentals com Felipe González es demanaven en veu alta si no s'usava una mesura especial per a Saddam Hussein. L'entusiasme per la Tempesta del Desert ha deixat pas als dubtes. ¿Per què ara? ¿Per què una vegada més? I sobretot ¿per què a l'Iraq sí, però no a Bòsnia o a Israel?

Formalment la resposta és fàcil. Hi ha hagut unes violacions de les normes pactades per l'Iraq en el moment de la rendició. Particularment greu ha estat la proposta de dificultar els moviments dels inspectors de l'ONU a l'interior del país. La violació de les zones d'exclusió aèria ofereix més dubtes, ja que aquestes zones, especialment la meridional, foren imposades militarment pels aliats, sense recórrer específicament a resolucions prèvies i concretes de les Nacions Unides. L'episodi de la violació de frontera a Um Qasr ja és kafkià. Al final de la guerra els aliats van recitificar unilateralment la frontera, que apujaren uns quilòmetres més al nord, deixant enrere instal·lacions iraquianes. Instal·lacions que els iraquians van provar de recuperar amb una maniobra matussera (¿què podia ser si no?) de Saddam Hussein. Però la matusseria de l'acció iraquiana i el seu evident sentit provocatiu no haurien d'amagar tampoc la realitat d'un atac desproporcionat, sobretot si es compara amb altres situacions veïnes.

Quan Israel va expulsar 400 palestins a la terra de ningú, a la frontera amb el Líban, les Nacions Unides van votar una

L'ONU fa molts anys que exerceix polítiques de control militar en zones tenses del planeta. En la foto, el seu actual president, Boutros Ghali.

resolució que obligava Israel a resoldre el conflicte readmetent els palestins. La sensibilitat política dels àrabs es va veure fortament afectada pel fet que una violació de les resolucions de les Nacions Unides, la de l'Iraq, fos contestada amb un bombardeig i la violació israeliana fos simplement ignorada. En altres llocs es recorda un cas més flagrant encara, el de Bòsnia. Només feia unes setmanes que el vice-president del govern bosnià havia estat assassinat. Un grup de milicians serbis l'havia tret d'un vehicle blindat de l'ONU i l'havia matat davant la mirada atònita dels sis cas-

cos blaus que l'acompanyaven. ¿No era una violació i humiliació de l'ONU molt més important que no un lleu incident de frontera a l'Iraq? Però aquesta no desvetllà cap més pressió que un parell de declaracions de condemna.

L'ONU es comença a veure atrapada, sembla clar, en els complicats fils de la política internacional posterior a la guerra freda.

L'ONU fa molts anys que exerceix polítiques de control policíac i militar en zones tenses del planeta. Avui té desplegat més de 1.100 homes al Salvador, quasi 900 a Angola, uns 400 al Sàhara, prop de 15.000 als Balcans (amb 12 morts, almenys), més de 2.000 a Xipre, 300 a Jerusalem, quasi 6.000 al Líban, 1.300 als Altells del Golan, 500 a Kuwait-Iraq, 40 a Caixmir, un miler a Somàlia, 18.000 a Cambodja... Són els casos blaus. Soldats pertanyents a les forces armades dels països de l'organització que, voluntàriament, participen en el manteniment de la pau. Amb el capítol setè de la carta de les Nacions Unides a la mà, l'ONU té poders per a usar sancions econòmiques o fins i tot la força contra aquells estats que infringeixen clarament les normes del dret internacional. ¿Però com?

Abans, durant la guerra freda, era molt difícil que l'ONU pogués fer res més que de barrera o de separació entre dos contendents. La cosa usual era que cadascun dels contendents jugués en un dels dos bàndols en què es dividia el món. I els Estats Units i l'URSS ja es feien càrrec, amb el dret de vet, que no prosperaren resolucions semblants a les que han prosperat contra l'Iraq. Aquesta situació, dificultava enormement els treballs del Consell de Seguretat.

Aquest Consell fou creat precisament per mantenir la seguretat interior de l'ONU. D'acord amb els articles 41 i 42 de la Carta de les Nacions Unides, el Consell de Seguretat té l'obligació d'actuar com una mena de govern mundial que adopta, en cas d'agressió, una sèrie escalonada de mesures. En primer lloc, hi ha les que preveu l'article 41, que exclouen l'ús de la força. Es tracta de la interrupció, total o parcial, de les relacions econòmiques, diplomàtiques o de comunicació. És el que se'n diuen "sancions". Només si aquestes no funcionen, el Consell pot adoptar les mesures previstes en l'article 42, de caràcter militar. Aquestes també van de menor a major, des del bloqueig a l'atac militar. Sobre el paper, és l'ONU qui comanda les operacions, i els països aliats simplement "deixen" les tropes a l'ONU. Per evitar el dret de vet l'Assemblea General va aprovar el 3 de novembre del 1950 una resolució, la 377 (V), que permetia a l'Assemblea d'enviar forces de policia. I en aquesta resolució hi ha la base de les actuals forces de l'ONU desplegadas arreu.

En ocasió de la guerra contra l'Iraq l'ONU va aprovar una llarga sèrie de resolucions, sobretot a través del Consell de Seguretat, que van posar en marxa el gran dispositiu aliat. Però amb una diferència notable: les operacions militars quedaven no pas sota la direcció de l'ONU, sinó sota la direcció dels Estats Units. Hi havia el precedent de la guerra de Corea. En aquesta ocasió l'absència circumstancial del representant soviètic va permetre de saltar el dret de vet i l'ONU va autoritzar l'ajut a Corea del Sud, i es creà un comandament militar al davant del qual hi havia els Estats Units. El general McArthur, quan va travessar el paral·lel 38 per entrar a Corea del Nord, ho féu amb una autorització expressa de l'ONU. Al final, la intervenció xinesa deixà la partida en taules i un regust amarg en l'organització, que no tornà a prendre una mesura semblant fins a la guerra del Golf.

És clar que un fet tan greu com la invasió completa i completada d'un altre país no es produeix cada dia. És obvi que l'actuació de l'Iraq era la violació més greu possible de la Carta de les Nacions Unides. Però ¿com i de qui parteix la idea d'involucrar l'ONU en la guerra?

Els diversos relats sobre la guerra coincideixen a assenyalar la vesprada del 3 d'agost com el moment en què l'ONU comença a aparèixer com a possible aglutinador de l'alliberament de Kuwait. Tot passa a la Casa Blanca, durant una reunió urgent del Consell de Seguretat Nacional,

Saddam Hussein ha durat més del que ningú es pensava.

ARXIU

en la qual participen, entre altres, Bush i Collin Powell. És aquest qui planteja, com a alternatives de justificació política a l'ús de la força, la possibilitat que els Estats Units es recolzen en l'ONU o l'OTAN. Al final preval l'opinió que siga l'ONU qui avale l'atac, amb dues condicions: que els soviètics hi estiguen d'acord i que el comandament quedi en mans americanes. Els russos hi són reticents a estones, però sembla que no els toque més remei.

Durant tota la crisi aniran causant inquietud, però mai no acabaran de desentendre's. Pel que fa al comandament americà, queda clar des del primer moment. Els Estats Units embarquen tantes forces en l'operació que qualsevol altra opció hauria resultat ridícula.

Tanmateix el treball de la Casa Blanca aconsegueix per a la Tempesta del Desert una unanimitat diplomàtica històrica. Països com Síria i Israel, l'URSS o Estats Units es veuen, sobtadament, del mateix

costat. Tots els estats importants del món occidental envien soldats i vaixells o avions al Pèrsic. S'aconsegueix fins i tot d'involucrar-hi diversos països àrabs i la participació simbòlica d'estats menors com Bangla Desh o el Senegal. Fins i tot l'Argentina hi envia un vaixell. Tot això dona una formidable aparença a la coalició i evita crítiques contra la guerra.

Però les resolucions de l'ONU només parlen de l'alliberament de Kuwait. Sobre la base de la Carta de San Francisco, aquestes resolucions no poden cridar, de cap manera, a enderrocar Saddam. Això fóra immiscir-se en els afers interns d'un estat membre. I, així, les tropes nord-americanes s'aturen a 400 quilòmetres de Bagdad. George Bush sap perfectament que no pot arribar-hi sense provocar l'esclat de la coalició. Però amb el que no comptava és amb la supervivència fanfària de Saddam Hussein dos anys després. I ací han arribat els problemes.

Ara, quan ha volgut forçar la situació, s'ha trobat un panorama internacional molt canviat. I molts dels qui creien sincerament fa dos anys que aquella Tempesta del Desert era l'inici d'una nova era en la vida de l'ONU, es demanen ara si no s'ha portat l'organització mundial a una situació de pràctica subordinació als interessos dels Estats Units. Sobretot, a la vista de les enormes diferències amb què són tractades les diverses crisis que en aquests dos anys s'han anat produint.

Vicent Partal

Abans, durant la guerra freda, era difícil que l'ONU pogués fer res més que de barrera entre contendents.

ARXIU